

Juupajoen kunnanvaltuuston kokouksessaan 21.10.2024 asettaman tilapäisen valiokunnan raportti

1 Johdanto

11 valtuutettua ja 6 varavaltuutettua ovat allekirjoittaneet kuntaan 30.9.2024 saapuneen aloitteen, jossa pyydetään kunnanvaltuustoa asettamaan kuntalain 35 § mukainen tilapäinen valiokunta kunnanhallituksen toimintakyvyn ja luottamuksen selvittämiseksi.

Aloitteessa todetaan, että ”Kunnanhallituksen tehtävä on työskennellä kunnan viranhaltijoiden kanssa yhteistyössä. Nykyisellä toimikaudella työilmapiiri on heikentynyt ja siten vaikuttaa oleellisesti sekä kunnanhallituksen että viranhaltijoiden työskentelyyn.”

Kuntalain 34 § mukaan kunnanvaltuusto voi erottaa kunnan toimielimeen valitsemansa luottamushenkilöt kesken toimikauden, jos he tai jotkut heistä eivät nauti kunnanvaltuuston luottamusta. Erottamispäätös koskee kaikkia toimielimeen valittuja luottamushenkilöitä. Erottaminen tulee vireille kunnanhallituksen esityksestä tai vähintään neljäsosan kunnanvaltuutetuista tehtyä sitä koskevan aloitteen.

Asiaa valmisteleva tilapäinen valiokunta tekee päätösehdotuksensa käsiteltävästä asiasta suoraan kunnanvaltuustolle.

Kunnanvaltuusto kokouksessaan 21.10.2024:

- 1) asetti keskuudestaan kuntalain 35 §:ssä tarkoitetun tilapäisen valiokunnan valmistelevaan kunnanhallituksen erottamista koskevaa asiaa,
- 2) valitsi tilapäiseen valiokuntaan jäseniksi Taija Heletojan (varajäseneksi Risto Lepolan), Ulla Liskin (varajäseneksi Carita Saarisen), Lauri Sahran (varajäseneksi Tarja-Riitta Koskisen), Mikko Valldenin (varajäseneksi Pauli Kujalan) sekä Kaija Laineen (ei varajäsentä).
- 3) nimesi valiokunnan puheenjohtajaksi Ulla Liskin ja varapuheenjohtajaksi Taija Heletojan

4) päätti, että valiokunnan työskentelyssä noudatetaan soveltuvin osin kunnan hallintosäännön määräyksiä ja että asiat käsitellään puheenjohtajan selostuksen pohjalta ja

5) että valiokunta voi ottaa itselleen sihteerin kunnan henkilökunnasta.

2 Valiokunnan kokoukset

Valiokunta kokoontui seuraavasti:

- 30.10.2024 Sihteerin ottaminen ja työsuunnitelma
- 12.11.2024 Suullinen kuuleminen
- 13.11.2024 Suullinen kuuleminen
- 13.11.2024 Kuulemismateriaalin läpikäynti ja alustavat johtopäätökset
- 19.11.2024 Päätösesitys ja raportti

3 Kuuleminen

Valiokunta päätti, että

- kunnanhallituksen jäsenten, varajäsenten, viranhaltijoiden (kunnan johtoryhmä) sekä valtuuston puheenjohtajiston kuuleminen toteutetaan kirjallisesti.
- kaikille kuultaville annetaan mahdollisuus kirjallisen kuulemisen sijasta tai lisäksi suulliseen kuulemiseen valiokunnan ilmoittamana ajankohtana
- kuultaville ilmoitetaan, että valiokunnalle annettava kirjallinen lausunto tai mielipide (myös sähköpostiviesti) on julkinen asiakirja
- suullisesti kuultavalle ilmoitetaan, että hänen nimeään ja antamiaan vastauksia ei yhdistetä raporttiin tai muuhun julkiseen asiakirjaan.
- pyytää kunnanhallituksen jäseniä ja varajäseniä sekä viranhaltijoita (johtoryhmä) vastaamaan selityksessään seuraaviin kysymyksiin

1) Yhdytkö aloitteessa ilmoitettuun ”Nykyisellä toimikaudella kunnanhallituksen työilmapiiri on heikentynyt ja siten vaikuttaa oleellisesti sekä kunnanhallituksen että viranhaltijoiden työskentelyyn”.

2) Jos kunnanhallituksen työilmapiiri on mielestäsi heikentynyt, miten se ilmenee käytännössä kokouksissa tai työssäsi? Jos mahdollista, kuvaile tilanteita konkreettisesti. Jos kuvaukseesi liittyy muita henkilöitä, voit itse päättää käytätkö heidän nimeään tai muuta ilmaisua, esim. kunnanhallituksen jäsen tai viranhaltija.

3) Oletko havainnut kunnanhallituksen työskentelyyn osallistuvien henkilöiden käyttäytyvän vastuuttomasti tai epäasiallisesti? Oletko havainnut tai kokenut häirintää tai henkistä väkivaltaa? Ennen vastauksen antamista tutustu oheiseen oppaaseen ”Epäasiallisen käytöksen käsitteleminen luottamuselimissä”. Käyttäytymisen aste-eroja on tarkasteltu oppaan kappaleessa 7.

4) Tuleeko mielestäsi kunnanhallitus aloitteessa esitetyillä perusteilla erottaa vai onko tilanteen korjaamiseksi olemassa lievempiä keinoja? Jos, niin mitä keinoja?

5) Onko sinulla muuta lausuttavaa asiaan liittyen?

Lausuntopyyntöön liitteenä kuultaville lähetettiin seuraava aineisto:

- Aloite tilapäisen valiokunnan perustamisesta
- Pöytäkirja kunnanvaltuuston kokouksesta 21.10.2024 20 §
- Kuntaliiton muistio ”Luottamushenkilön erottaminen epäluottamuksen perusteella”
- Työturvallisuuskeskuksen opas ”Epäasiallisen käytöksen käsitteleminen luottamuselimissä”

Valiokunnalle annettiin yhteensä kymmenen kirjallista lausuntoa. Lausunnon antoivat kunnanhallituksen puheenjohtaja Juho Eskola, varapuheenjohtaja Markus Tasanen, kunnanhallituksen jäsenet Johanna Kallentautio ja Tarja Karvinen, kunnanhallituksen varajäsenet Hanski Hyvönen ja Jari Pulkkinen, kunnanvaltuuston puheenjohtaja Taija Heletoja, kunnanjohtaja Riku Siren, hyvinvointijohtaja Anne Tuovila sekä hallintopäällikkö Pauliina Österberg. Lausunnot ovat tämän raportin liitteenä.

Mahdollisuutta suulliseen kuulemiseen pyysi yhteensä yhdeksän asianosaista, jotka kaikki kuultiin 12.-13.11.2024. Kuuleminen toteutettiin valtuustosalissa ja kuulemiseen varattu aika oli kunkin kohdalla 45 minuuttia.

Kuuleminen tallennettiin kuultavien suostumuksella. Tallenne ei ole julkinen asiakirja eikä sitä arkistoida.

4 Muu kirjallinen aineisto

Valiokunnan käytössä oli seuraava kirjallinen aineisto:

- Kuntaliiton muistio 22.10.2018 ”Luottamushenkilön erottaminen epäluottamuksen perusteella”
- Työturvallisuuskeskuksen opas ”Epäasiallisen käytöksen käsitteleminen luottamuselimissä”
- Juupajoen kunnan verkkopalvelussa olevat kunnanhallituksen pöytäkirjat ajalta 17.1.2022 – 28.10.2024
- Juupajoen kunnan työhyvinvointikyselyn tulokset 18.10.2024
- Juupajoen kunnan työhyvinvointikyselyn tulokset 18.10.2024 mukaan lukien avovastaukset (ei julkinen)
- Työterveyshuollon suositus 18.9.2024 (ei julkinen)

5 Valiokunnan johtopäätös

Kuulemisen ja muun yllä luetellun aineiston perusteella valiokunnan johtopäätös on seuraava:

Kunnanhallituksen työskentelyssä esiintyy epäasiallista käytöstä, joka ilmenee mm. päälle puhumisena, äänen korottamisena, kiroluna, oman näkökulman toistuvana esittämisenä ja toisten näkökulman huomiotta jättämisenä.

Kunnanhallituksen jäsenten ja viranhaltijoiden välisessä kanssakäymisessä esiintyy epäasiallista käytöstä, joka ilmenee esimerkiksi perättömien syytösten esittämisenä.

Kunnanhallituksessa esiintyy luottamuspulaa jäsenten kesken. Tämä ilmenee niin, että jäsenet eivät aina ilmaise kantaansa, koska pelkäävät, että heidän sanomaansa käytetään myöhemmin heitä vastaan. Tämä uhkaa demokratian toteutumista.

Kunnanhallituksen jäsenten ja viranhaltijoiden välillä esiintyy luottamuspulaa. Epäluottamus viranhaltijoihin ilmenee niin, että kunnanhallituksen jäsenet tuovat kunnanhallituksen päätettäväksi pykälä ohi virkamiesvalmistelun ja kyseenalaistavat viranhaltijoiden osaamista aiheettomasti.

Suurin osa kuulluista kertoo pelosta, jonka on aiheuttanut asiaton tai aggressiivinen käytös tai puhe kunnanhallituksen kokouksissa ja niiden ulkopuolella.

Kunnanhallituksen työskentelyssä esiintyvään epäasialliseen käyttäytymiseen on yritetty puuttua keskeyttämällä ja tauottamalla kokouksia sekä sopimalla yhdessä, että kokouksiin osallistuvilla on oikeus ilmaista muille, jos kokoustilanne on kehittymässä ahdistavaksi. Kunnanhallituksen jäsenten kesken on myös keskusteltu asiallisesta käyttäytymisestä. Nämä keskustelut, sopimukset ja yhteiset ohjeet eivät kuitenkaan ole parantaneet käyttäytymistä pysyvästi. Kunnanhallituksen työskentelyyn osallistuvien henkilöiden kesken on pysyviä näkemuseroja kunnanhallituksen työskentelyilmapiiriin vaikuttavista tekijöistä, mikä vaikeuttaa ilmapiirin parantamista.

Epäasiallinen käytös on ristiriidassa kuntalain 410/2015 69 §:n kanssa. Edellä mainitun kuntalain pykälän mukaan luottamushenkilön tulee edistää kunnan ja sen asukkaiden etua sekä toimia luottamustehtävässään arvokkaasti tehtävän edellyttämällä tavalla.

Kunnanhallituksen jäsenten viranhaltijoihin kohdistama epäasiallinen käytös ylittää työturvallisuuslain 738/2002 8 §:n tarkoittaman työnantajan puuttumiskynnyksen, jolloin työnantajan tulee ryhtyä tarpeellisiin toimenpiteisiin haitallisten kuormitustekijöiden aiheuttaman terveysvaaran välttämiseksi tai vähentämiseksi sekä noudattaa työturvallisuuden ennaltaehkäisyn periaatetta.

Merkittävin syy kunnanhallituksen heikentyneeseen työilmapiiriin ja viranhaltijoiden työturvallisuuden vaarantumiseen on perussuomalaisten hallitusryhmän käytös ja toiminta. Valiokunta korostaa, että kyse ei ole perussuomalaisten toiminnasta yleisemmin tai puolueena eikä kunnanhallituksen poliittisista voimasuhteista vaan yksittäisten henkilöiden omasta toiminnasta ja käytöksestä, joka on toistuvaa ja jatkuvaa ja jota ei kunnanhallituksen omilla toimilla ole saatu hallintaan.

6 Valiokunnan esitys kunnanvaltuustolle

Edellä esitetyn perusteella tilapäinen valiokunta esittää kunnanvaltuustolle, että se erottaa kunnanhallituksen.

7 Valiokunnan suositukset

Tilapäinen valiokunta suosittelee, että jatkossa kaikkien luottamushenkilöiden ja etenkin puheenjohtajiston on perehdyttävä ja sitouduttava kiusaamisen nollatoleranssiin kokouksissa sekä kunnanhallituksen jäsenten ja viranhaltijoiden välisessä kanssakäymisessä selventämällä kuntalain 85 §:n (virheellinen menettely

luottamustoimessa) sisältöä ja merkitystä ja vaatia luottamushenkilöiltä kuntalain 69 § edellyttämää käytöstä.

Tilapäinen valiokunta suosittelee, että jatkossa luottamushenkilöt koulutetaan valtuustokauden alkaessa ja että koulutusmateriaaliin liitetään Työturvallisuuskeskuksen opas ”Epäasiallisen käytöksen käsitteleminen luottamuselimissä”.

Juupajoella 19.11.2024

Ulla Liski

Taija Heletoja

Kaija Laine

Lauri Sähra

Mikko Vallden

Liitteet Valiokunnalle annetut kirjalliset lausunnot 10 kpl